

När mökvällar blev förbjudna i Bro

Av Sven Rydstrand

Ur Bohusläningen 23/9 1937

År 1693 höll biskopen över Göteborgs stift, Johannes Carlberg, visitation i Bro pastorat. Kyrkoherde där var då Owe Henricsson-Tegnér, bördig från Tegneby på Orust. Han hade tillträtt sin tjänst år 1679, då han blev kallad till kyrkoherde av greven Rutger von Aschenberg som hade "jus patronus" på Bro pastorat i egenskap av herre till Holma m.fl. gårdar i Brastad. Komminister var den lärde Hans Räfsal som bodde på Lassehaga i Lysekil. Ur biskopens protokoll kan hämtas en del intressanta uppgifter, som belyser den tidens kyrkoliv och övriga förhållanden. Det heter sålunda bl.a.:

"Angående katekesundervisningen måste pastor tillse, att alla danska katekeser bliva uppsamlade och prosten tillsända. Jämväl böra församlingens ledamöter andra svenska böcker i deras ställe sig förskaffa. Måste ock klockaren strängeligen tillhållas att informera barnen i det svenska språket, både läsande och skrivande, de som till det senare hava behag. Sammaledes måste han och hålla möten på vissa tider i socknen och informera ungdomen. Och såsom icke tillfyllest är, att barnen kunna utantill lära katekesens läror och spörsmål, utan de måste och hava gott förstånd, på det de utantill kunna. Ty måste klockaren formera dem "Questioner" och frågor av alla de stycken, som de utantill lära, efter kyrkoordningens 2 kapitel, 10 § innehåll, på det att de desto bättre må fatta katekesens lära och innehåll.

De som avses från kyrkan bo, skola sig ändå infinna till katekesförhören, både gamla och unga, och skall den långa vägen intet gälla dem till ursäkt, emedan saligheten och Guds ords kunskap hör vara dem så kär, att de icke för lång vägs skull må avsöndra sig från sina salighetsmedel, så framt de icke vilja gå den korta vägen, som till helvetet lärer.

Adeln förmanas allvarligen att fullgöra sina rättigheter till kyrkoherden. (Det fanns nämligen en hel del adelsgoods i pastoratet, ehuru ägarna icke bodde här.)

Kvinnfolk och manfolk skola ej stå sammanblandade i kyrkan utan särskilt, manfolket på den ena och kvinnfolket på den andra sidan. Och uti stolarna skall var en stå, alltefter som han är gammal till. (Man satt alltså inte i kyrkan på den tiden).

Ungdomen utav drängar och pigor skola icke gå in uti stolarna, så framt de icke få rum och uttränga de gamla, utan de skola stå på gången, pigorna på den ena och drängarna på den andra sidan. Och en hop av de drängarna gånge så fram i koret och hjälpe till med att sjunga. (Kyrkan i Bro var då mycket liten: Det var nämligen den medeltida kyrkan, som stod kvar oförändrad. Ombyggnaden, som var ganska grundlig, skedde först år 1699. Därigenom blev kyrkan dubbelt så stor som förut och fick sitt nuvarande utseende.)

Samtliga församlingens ledamöter skola sjunga med, när klockaren svarar, skolandes klockaren bruka en stadig röst och inte så mycket "quentilera", på det att församlingen må kunna sjunga med.

Även om blott två eller tre befinnas varda beredda till nattvarden, måste dock nattvard med mässande ske. Tre eller fyra gånger om året bör enpar gå till nattvarden, vilket pastor må tillse, på det att den som försummar detta salighetsmedel, må behörigen bestraffad varda. Kyrkoherden måste ock allvarligen förmana kommunikanterna att kvinnspersoner nederlägga deras kåpor av huvudet, när de begå Herrens Högvördiga Nattvard, för att förekomma all förargelse i detta mål.

(Det gällde väl då kanske främst havande kvinnor. De var ju som bekant beslöjade i gångna tider, då de gick till kyrkan, för att barnet inte skulle ta skada av vad modern såg.)

Allt, som offras till prästerskapet, offras på altaret, ej på funten eller på annat ställe, men till klockaren på vanligt rum.

Såsom Kungl. Majestäts vilja är, att prästerna skola bruka den svenska klädesdräkten, förbjudes alltså härmed strängeligen att Pastor eller Prästman härefter får bruka danska kjortlar eller annan slik habit, utan med svensk klädehabit företräda, det heliga ämbetet,

Och gives dem rådrum ett halft år att förskaffa sig kappor. Sammaledes skola de beflita sig om att bruka det svenska språket, helst det är deras eget modersmål. (Det var då blott 35 år sedan bohuslänningarna hade blivit svenskar, så förmodligen fanns det många dansksinnade även i Bro församling.)

När någon skall stå i stocken, skole sexmännen föra honom däri och ej tänka att de därmed skymfas, emedan stocken är ingen ärerörande plikt utan en sådan, som ärlige mans barn beläggas med.

Såsom man förmodar mökvällar vara avskaffade, alltså Ifall de skulle vara någonstädes i bruk, varder de härmed strängeligen förbjudna. ("Mökvällar" var ett slags samkväm, som de unga kvinnorna ställde till med för att dansa och ha roligt. I södra Bohuslän förekommer benämningen ännu i dag. Och i övrigt förekommer sådana "kvällar" fortfarande mångenstädes på landsbygden, ehuru de alltmer och mer försvinner, i samma mån som kvinnobeståndet på gårdarna glesnar.)

Ny och nedans, sädesdagars och solvarvs förkunnande från predikstolen, förbjudes helt och hållet. Sammaledes ock den vidskepelsen av bannlysningen på Bannsöndagarna, nämligen söndagarna före jul och påsk, avlägges alldeles, och folket på dessa dagarna gånge även så väl till Herrens nattvard som på de andra söndagarna."

Den till synes stränge biskopen Carlberg var värmlänning till börden, född i Karlstad år 1638. Han blev biskop i Göteborg år. 1689 och avled där år 1701.